

## Palkinnonsaajat 5.2.2025

Karl Emil Tollanderin 50 000 euron palkinto ja Tollander-mitali myönnetään kirjailija **Lars Sundille** teoksesta *Vaasan prinsessa (Prinsessan av Vasa)*. Kiehtovan romaanin päähenkilö on nykyajassa elävä nainen, jolla on vihreät hiukset ja diagnoosi. Hän jatkaa Sundin vahvojen ja elävien naishahmojen sarjaa: Dollari-Hannan ja Iris Kvarnströmin tapaan myös hän on selviytyjä. Kirjallisuudessaan Lars Sund tutkii, miten olosuhteet ja yhteiskunnan muutokset muovaavat ihmisten elämää. Historiallinen romaani tyyliä kehittäen hänen käsissään humoristiseen ja rajat ylittävään suuntaan. Sundin monipuolinen kerronta on laajentanut suomenruotsalaisen romaanin tyyliä ja avartaa sen tilaa yhdistämällä kodin ja ulkomailman.

Kirjakauppias Bo Carleskogin rahaston 30 000 euron palkinnon saa kirjailija **Susanne Ringell** kirjasta *Att avskalas ett liv*. Kirjailija kuvaa lesken elämää armottomasti, tarkasti ja kirkaasti autofiktiivisessä muodossa. Tummasti loistava säie johdattaa lukijan ja kirjan minäkertojan yhä syvemmälle tuskaan ja menetykseen. Kuolema ja elämä kietoutuvat toisiinsa pelkistetyssä tekstissä, joka on samaan aikaan sekä ravisuttava, lohduton että toiveikas.

Irma Carrellin testamenttirahaston 30 000 euron palkinto myönnetään kirjailija **Petter Sandelinille** teoksesta *Osuma (Skott)*. Sotaromaani *Osuma* uudistaa genreään. Homoeroottisen halun ja sykkivien tulevaisuudenunelmien kuvaus aaltoilee proosan ja runouden, groteskin todellisuuden ja maagisen realismin välillä. *Osuma* käsittelee kuolemaa ja menetyksiä. Siitä huolimatta kirja toteaa, että elämä ja luonto säilyvät ja jatkavat kasvuaan aivan sodan melskeen äärellä.

Eklund-Modeenska-rahaston 30 000 euron palkinnon ja siihen liittyvän mitalin saa dosentti **Matias Kaihovirta** teoksesta *Maata ja rautaa – Pohjan kunta 1866–2008 (Jord och järn. Pojo kommun 1866–2008)*. Pohjan kunta on sekä vanha maatalousyhteisö että tärkeä teollisuuspaikkakunta Suomen ruotsinkielisellä alueella. Tarkkojen arkistotutkimusten ja uusien lähteiden avulla Kaihovirta tuo esiin monta näkökulmaa sisällissodan brutaaleista seurauksista legendaarisiiin persooniin ja sosiaalisiiin liikkeisiin. Kirja on esimerkillinen paikallishistoriallinen teos, joka laajuudellaan ja monipuolisuudellaan rikastuttaa sekä tutkijoita että yleisöä.

Astrid ja Bertel Appelbergin rahaston 30 000 euron palkinto myönnetään filosofi **Nora Hämäläiselle** teoksesta *Granhäcken. En essä om ensamheter*. Yksinäisyyttä ja sen oletettuja syitä käsitellään nykyään usein. Hämäläinen tutkii oivaltavasti erilaisia yksinäisyyden muotoja monesta näkökulmasta, kuitenkin sortumatta yksinkertaistettuihin tai ilmeisiin selitysmalleihin. Hämäläisen kriittinen ja älyllinen ajattelu johtaa erinomaisesti kirjoitettuun esseeseen.

Ingrid, Margit ja Henrik Höijerin lahjoitusrahasto II:n 13 000 euron palkinnon saavat kirjailija **Katja Bargum** ja kuvittaja **Jenny Lucander** teoksesta *Perhosten ennätyskirja (Fjärilarnas rekordbok)*. Kirja on syväsuksellus perhosten kiehtovaan maailmaan ja supervoimiin. Bargumin mukaansatempaava teksti paljastaa yllättäviä ja jännittäviä tosiseikkoja. Lucanderin eloiset kuvitukset havainnollistavat faktoja ja maustavat niitä kekseliäillä yksityiskohdilla. Kuvan ja tekstin yhdistelmä luo kuvakirjan, joka on sekä informatiivinen että humoristinen.

Ragnar, Ester, Rolf ja Margareta Bergbomin rahaston 25 000 euron kulttuurihistoriallisen palkinnon saa professori **Henrik Meinander** vaikuttavista teoista Suomen sekä sen muuttuvan ja kompleksisen ruotsalaisuuden historiallisen tutkimuksen hyväksi. Meinanderin monipuolinen kirjailijantyö on innovatiivisella tavalla valottanut moderniteetin mentaliteetteja, kulttuurisia murroksia ja yksilön roolia yhteiskunnan muutoksessa. Meinanderin kyky popularisoida tiedettä on tehnyt historiasta merkityksellistä laajalle lukijakunnalle sekä Suomen rajojen sisällä että niiden ulkopuolella.

Ragnar, Ester, Rolf ja Margareta Bergbomin rahaston 25 000 euron draamateospalkinnon saa näytelmäkirjailija **Tove Appelgren** näytelmästä *True love sucks 2.0*. Appelgren on kirjoittanut useita innovatiivisia näytelmiä lapsille ja nuorille Teatteri Taiminen perustamisesta vuodesta 2002 lähtien. Hänen näytelmänsä osoittavat herkkyyttä nuorten elämää ja kieltä kohtaan. *True love sucks 2.0* käsittelee nuorten suhdetta seksiin ja vangitsee yleisönsä kouluissa ympäri Suomea.

Paul Werner Lybeckin testamenttirahaston 10 000 euron palkinto myönnetään kirjailija **Martina Moliis-Mellbergille** runoteoksesta *medusa*. Meressä kelluvat vaaleanpunaiset ja hyytelömäiset eläimet ovat meille kaikille tuttuja. Kokoelmassa meduusat ottavat pääroolin runoissa, jotka yhdistävät tieteellisen tarkkuuden kielelliseen leikkisyyteen. Runot sykkivät ja rimmaavat hauraiden ja viehkeiden kohteidensa tahtiin. Kirjailijalle keskeinen vesiteema kehittyi humoristiseen suuntaan, unohtamatta kreikkalaisen mytologian naispuolista hirviötä.

Paul Werner Lybeckin testamenttirahaston 20 000 euron palkinto myönnetään kirjailija ja kuvataiteilija **Anna Härmälälle** sarjakuvaromaanista *Sinkkumutsi (Singelmamman)*. Puoliso on jättänyt Mian ja nyt hänen on huolehdittava pienestä lapsestaan yksin. Sarjakuvaromaani äidin ja lapsen elämästä on sekä viihdyttävä että syvästi koskettava. Yksinäisyyttä, sydämettä lausahduksia, väsymystä mutta myös pienen perheen onnea kuvataan sekä terävästi että lämpimästi. Kuvakerronta etenee sujuvasti ja sitä rikastetaan onnistuneilla tyylivariaatioilla. Vaikea elämänvaihe saa taiteellisesti tasapainoisen ja samaistuttavan muodon.

Marcus Collinin muistorahaston 15 000 euron palkinnon saa taiteilija **Viljami Heinonen**. Hänen suvereeni maalaustyylinsä, joka yhdistää raivon ja hellyyden, epätoivon ja hyväksynnän, vangitsee katsojan katseen, tunteet ja ajatukset. Hänen värimaailmansa on vahva. Heinonen hallitsee täydellisesti valoa ja liikettä omaa aikaamme kuvaavissa kohtauksissa, jotka samalla vaikuttavat olevan peräisin toisesta ajasta.

Jöns Budde -palkinto, 15 000 euroa, myönnetään kääntäjä **Jaana Nikulalle** hänen monipuolisesta työstään suomenruotsalaisen kirjallisuuden kääntämisessä suomeksi. Suomenkielinen lukijakunta on saanut nauttia 2000-luvun alusta lähtien monien uusien suomenruotsalaisten kirjailijoiden teoksista jouhevaan ja tyylin tuntevaan kieliasuun puettuna. Nikulan käännöstyöhön kuuluu sekä kaunokirjallisuutta, lastenkirjallisuutta että tietokirjallisuutta. Hän on kääntänyt suomeksi myös kymmeniä ruotsinruotsalaisten kirjailijoiden teoksia.

Carl Gustaf Estlanderin muistorahaston 10 000 euron palkinnon saa kirjailija **Agneta Enckell** runokokoelmasta *obeskrivligheten*. Runot luovat eksistentiaalisen jännitteen vanhempien ja lasten välille. Enckell haastaa lukijan taidokkaasti tutkimaan lapsuuden polyfonista tilaa, jossa vanhempien äänet kaikuivat lapsen sisällä. Teos yhdistää kielen, lapsuuden ja mytologian sekä muistuttaa lapsuuden universaaliudesta.

Granberg-Sumelius-palkinnon, 10 000 euroa, saa kirjailija **Ellen Strömberg** nuortenromaanista *Ei alkua ei loppua (Ingen början inget slut)*. Todellisuuden ja yliluonnollisen rajamailla Strömberg piirtää elegantin dramaturgisen kaaren poikana olemisesta, ystävydestä ja ensimmäisestä kutkuttavasta rakastumisesta. Kertomusteknisellä keveydellä luodaan temaattista syvyyttä erilaisuuden, kehohäpeän ja surun teemoista. Kesäseikkailu saaristossa herättää lukuhaluja sekä nuorissa että aikuisissa lukijoissa.

Ingrid, Margit ja Henrik Höijerin lahjoitusrahasto I:n 10 000 euron palkinto myönnetään teologian tohtori **Niklas Antonssonille** väitöskirjasta *För samhällets bestånd och Guds rikes förkovran. Prästerskapets undervisning kring hushåll, barn och äktenskap i svenska postillor 1686–1770*. Uraaurtava tutkimus keskittyy saarnatekstien ja viime kädessä pappien tulkintoihin perhe-elämästä aikana, jolloin sana perhe (*familj*) ei ollut vielä vakiintunut ruotsin kieleen. Analyysi yhdistää ansiokkaasti kirkko-, perhe- ja yhteiskuntahistorialliset näkökulmat ja käsittelee myös varhaismodernia lasten kasvatusta. Useissa mielenkiintoisissa lyhyissä elämäkerroissa valotetaan postilloja kirjoittaneiden elämää.

Ingrid, Margit ja Henrik Höijerin lahjoitusrahasto I:n 5 000 euron palkinnon saavat filosofian tohtori **Anna Sundelin** ja dosentti **Mats Wickström** teoksesta *Ålandsdrottningen. Fanny Sundströms förunderliga liv*. Sundström oli ensimmäinen nainen Ahvenanmaan maakuntapäivillä ja keskeinen hahmo monissa yhteiskunnallisissa yhteyksissä myös Ahvenanmaan ulkopuolella. Sundelinin ja Wickströmin hyvin kirjoitettu elämäkerta tuo esiin Sundströmin elämän ja pioneerityön muun muassa Martta-liikkeessä. Siten kirjoittajat tekevät suuren palveluksen myös suomalaiselle historiatietoisuudelle.

Ingrid, Margit ja Henrik Höijerin lahjoitusrahasto I:n 10 000 euron palkinnon saa filosofian tohtori **Sofie Tjåru** väitöskirjasta *Bokstunden som institution i förskoleundervisningen. Försköllärares syn på lärande och iscensättning*. Tjåru valottaa kirjatuokion mahdollisuuksia siltana varhaiskasvatuksen ja koulun välillä. Väitöskirja tarjoaa arvokkaita näkemyksiä kielestä, lukutaidosta sekä esteettisistä kokemuksista esiopetuksessa. Samalla se avaa tärkeitä keskusteluja oppimistavoitteista, lasten osallisuudesta ja kirjallisuuden roolista varhaiskasvatuksessa.

Femtioårsfonden-rahastosta myönnettävän 10 000 euron palkinnon saa toimittaja **Marcus Rosenlund** teoksesta *Maanalainen elämä (Den underjordiska boken)*. Tarttuvalla kertomisen ilolla ja erinomaisella pedagogisella osaamisella Rosenlund välittää tiedettä tavalla, joka on sekä helposti lähestyttävä että ajatuksia herättävä. Hän vuorottelee huumorin ja vakavuuden välillä ja tuo esiin syvällisiä näkemyksiä ihmisen suhteesta maapalloon, mikä ei ainoastaan laajenna tietämystämme, vaan myös muistuttaa planeettamme haavoittuvuudesta.

Harald ja Jenny Neoviuksen muistorahaston 10 000 euron palkinnon saa kirjailija **Ulrika Hansson** romaanista *Det är inte synd om Edna Svartsjö*. Voimakastahtoisen, 14-vuotiaan Ednan mukaan häntä ei pidä sääliä, mutta lukija tuntee välittömästi empatiaa häntä kohtaan. Hän taistelee rohkeasti raakaa seksuaalista sortoa vastaan ja haaveilee itsenäisyydestä 1900-luvun alun Teerijärvellä. Kaupunkielämä ja Amerikka houkuttelevat kyläläisiä, mutta meijeristi Marta tiivistää romaanin teeman: "Koti on siellä, missä sinulla on eniten puolustajia".

Spåreska fonden -rahaston 5 000 euron palkinto myönnetään filosofian tohtori **Inga Elgqvist-Saltzmanille** ja filosofian tohtori **Katarina Saltzmanille** teoksesta *En röst för frigörelse. Emma Saltzmans livshistoria*. Emma Saltzman oli johtava voima taistelussa yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden puolesta Suomessa. Lisäksi hän puhui naisten koulutuksen ja muiden sosiaalisten uudistusten puolesta. Kirjailijat tuovat esiin tärkeän osan naishistoriaa yläluokkaisen perheen näkökulmasta. Kirja tarjoaa jännittäviä näkymiä 1900-luvun vaihteen kuohuille vuosikymmenille.

Håkan ja Katarina Anderssonin rahastosta puhetaiteen ja ruotsin kielen taidon edistämisen puolesta Suomessa myönnetään 5000 euron palkinto kirjailija ja lavarunoilija **Rosanna Fellmanille** hänen monipuolisesta sitoutumisestaan puhuttuun sanaan eri muodoissa. Hän on lavarunouden pioneeri, intohimoinen sanataideohjaaja lapsille ja nuorille sekä aktiivinen luennoitsija. Fellman on tutkinut ja vahvistanut puhetaiteen roolia tärkeänä yhteiskuntakriittisenä ja yhteiskunnallisen muutoksen työkaluna Suomessa sekä nostanut esiin murteita ilmaisumuotona.

## Mitalit

Forskning och vitterhet -mitali myönnetään filosofian tohtori **Ann-Mari Häggmanille** pitkäaikaisista ansioista suomenruotsalaisen kansanmusiikin ja kansankulttuurin tutkimisessa, dokumentoinnissa ja tiedon välittämisessä. Hänen tutkimuksensa keskeinen teema ovat keskiaikaiset balladit, jotka elävät yhä Suomen ruotsinkielisillä alueilla. Häggman on myös avainhenkilö suomenruotsalaisen kansanmusiikin piirissä. Hän on muun muassa Finlands svenska folkmusikinstitutin ja sen julkaisutoiminnan aloitteentekijä. Häggman on tehnyt urauurtavaa työtä musiikkiperinnön tallentamisessa jo 1960-luvulta lähtien.

Forskning och vitterhet -mitali myönnetään emeritusprofessori **Clas Zilliacukselle** merkittävistä kansallista ja kansainvälisistä ansioista Suomen ruotsinkielisen kirjallisuuden hyväksi. Hänen työnsä kattaa yksittäisten kirjailijoiden tutkimuksen lisäksi myös yleisteokset ja lehdistöhistorian. Zilliacus on arvostettu mentori ja esikuva useille kirjallisuustutkijoiden sukupolville. Hän on loistava tyylianturi, joka on tehnyt myös merkittäviä käännöksiä, muun muassa Hamletin.

Allt vi äga samman -mitali myönnetään kirjailija **Tua Forsströmille** ansioista Suomen ja Ruotsin välisen yhteistyön edistämisessä. Hänen merkittävä kirjailijantyönsä on jättänyt syvät jäljet pohjoismaiseen lyriikkaan, myös Ruotsissa. Svenska Akademienin ensimmäisenä suomalaisena jäsenenä Forsström on menestyksekkäästi yhdistänyt maidemme kirjallisuutta ja kieltä.

Allt vi äga samman -mitali myönnetään emeritaprofessori **Ebba Witt-Brattströmille** ansioista Suomen ja Ruotsin välisen yhteistyön edistämisessä. Hän on nostanut aktiivisesti esiin suomenruotsalaista kirjallisuutta Ruotsissa sekä akateemisen uransa puitteissa että kirjailijana. Pohjoismaisen kirjallisuuden professorina Helsingin yliopistossa hän on tuonut ruotsalaisen näkökulman Suomen akateemiseen arkeen. Aktiivisena yhteiskunnallisena keskustelijana Witt-Brattström on ollut intohimoinen ääni suomenruotsalaisuuden puolesta ruotsalaisessa mediassa.

Runeberg-mitali myönnetään ministeri **Carl-Olaf Homénille** suurista ansioista Svenska litteratursällskapetin rahastonhoitajana vuosina 2000–2009. Ennen hänen kauttaan olivat SLS:n varat kasvaneet voimakkaasti, ja tilanne vaati yhtenäistämistä. Hänen johdollaan raha-asiain johtokunta ja silloinen operatiivinen johto laativat sijoitusstrategian, joka loi vankan ja pitkäaikaisen perustan SLS:n taloudelle. Hänen työnsä on vaikuttanut merkittävästi siihen, että SLS on voinut 2000-luvulla lisätä huomattavasti tutkimuksen, kulttuuriperinnön ja kirjallisuuden tukemista.

Runeberg-mitali myönnetään emeritusprofessori **Tom Moringille** suurista ansioista Svenska litteratursällskapetin tutkimusyhteistyön kehittämisessä. Laajan pohjoismaisen tutkimusohjelman johtavana voimana Moring on ottanut uutta tilaa haltuun sekä auttanut vakiinnuttamaan SLS:n halutuksi ja johtavaksi tutkimusrahoittajaksi Pohjoismaissa. Moring on myös edistänyt vahvasti SLS:n julkaisutoimintaa ja osallistunut aktiivisesti SLS:n tutkimusprojektien seurantaan.